

*Рибніков О.М., керівник НМЦ мультимедійних технологій
у мистецтві Інституту мистецтв Київського університету
імені Бориса Грінченка*

ВІРТУАЛЬНА ЕКСКУРСІЯ МУЗЕЄМ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Людина пізнає світ двома шляхами: за допомогою експерименту і логічних міркувань – з одного боку, за допомогою почуттів і уяви – з іншого. Перший шлях належить в більшій мірі науці, другий – мистецтву. Світ, в якому існує сучасна людина, змінюється і стає в значній мірі віртуальним. Цифрові технології створюють нове середовище, що дивним чином поєднує фантастику віртуального і реального, у якому іноді важко визначити їх межі. Діяльність у віртуальному середовищі створює передумови для формування нових підходів до її відображення, які поєднують інтуїтивність мистецтва з логікою наукового пізнання. Мистецтво здатне дати цілісне сприйняття дійсності.

Метою проекту «Віртуальна екскурсія Музеєм Бориса Грінченка» стало намагання поєднати засобами мультимедійних технологій в єдине ціле художність і науковість, історію і сучасність у дослідженні спадщини видатної особистості – Бориса Грінченка. Тенденція використання засобів мультимедіа в діяльності музеїв стає поширеним явищем сьогодні: відомий досвід створення програмних віртуальних екскурсій музеями Лувра, Прадо та ін. В Україні вдалою спробою стало використання мультимедійних інсталяцій в оновленій експозиції музею Тараса Шевченка в Каневі, проєкт якої здійснила Лариса Скорик.

Російський мистецтвознавець В. Моряхін зазначає, що найбільш поширеними стають мистецькі проєкти, які «ґрунтуються на сучасних аудіовізуальних технологіях та вирізняються синтезованістю як за змістом – тобто вбирають в себе інші види і жанри мистецтва (хореографію, кіно, телебачення, світлові та відео інсталяції, спортивно-художні, піротехнічні та інші елементи), так і за формою – тобто є сукупністю художніх творів, створених у конкретному проєкті» [2].

Проєкт «Віртуальна екскурсія музеєм Бориса Грінченка» використовує технологію моделювання художнього простору музею

за допомогою панорамної фотозйомки та її обробки програмними засобами Panorama Maker6, Pano2VR. Віртуальний макет музею відтворює його просторову побудову, дозволяє пересуватись приміщеннями та створює ілюзію присутності.

Екскурсія розпочинається з огляду вулиці та будівлі, в якій знаходиться музей, пам'ятника Борисові Грінченку. Технологія панорамної зйомки і музичний супровід створюють атмосферу сучасного Києва. Віртуально заходимо в будівлю: перед нами панорама коридорів та кімнат. Віртуальний екскурсовод супроводжує нас приміщеннями музею.

Інтерактивність проекту, можливість вибору траєкторії огляду музейної експозиції стають важливим мультимедійним інструментарієм емоційно-естетичного впливу на користувачів програмного засобу. Пересуваючись приміщеннями, переходячи коридорами, піднімаючись сходами музею, відвідувач має можливість ознайомитися з матеріалами експозиції, обираючи ті, які становлять для нього інтерес. Кожний оцифрований експонат коментується до огляду віртуальним екскурсоводом (голос за кадром) або за допомогою тексту. Глядач, обравши об'єкт експозиції музею, може наблизитись до нього, збільшити масштаб, виділити окремі елементи на екрані, прискіпливо оглянути всі деталі. Таким чином проект віртуального музею поєднує дослідницький і мистецький підходи до вивчення спадщини Бориса Грінченка.

Інтер'єр кімнати тих часів, робоче місце, фотографії листів Грінченка – зразки листування з відомими українськими поетами та етнографами тих часів супроводжуються голосовими, текстовими коментарями, музичним супроводом та звуковими ефектами. Частина експозиції, яка присвячена роботі Бориса Грінченка над словником (коло спілкування, зустрічі, друк роботи), супроводжують звуки кроків, скрипіння пера тощо. Все це створює атмосферу присутності й причетності глядача до тогочасних подій, впливає на його уяву, підсилює емоційне сприйняття експозиції.

Важливим елементом віртуального музею є показ документальних кінохронік тих часів. Віднайдені кінокадри пов'язуються тематично з тими розділами музейної експозиції, які безпосередньо стосуються побуту, історичних подій, що відбувалися в цей час в Україні, архітектурного обличчя Києва того періоду. Це створює неповторну атмосферу історичної реальності, в якій проходила діяльність Бориса Грінченка.

Окремі тематичні блоки музейної експозиції використовують можливості показу електронних презентацій, які поєднують тематично дібрані фотоматеріали зі звуковими або текстовими коментарями.

Музичне оформлення віртуальної екскурсії є важливим компонентом проекту. В ньому використовується українська інструментальна і вокальна музика того часу, зокрема твори, що написані на поетичні тексти Бориса Грінченка. Сучасна грінченкіана має багато сторінок, які недостатньо досліджені, і час від часу ми відкриваємо нові, не відомі нам або призабуті події та факти з життя і діяльності цієї видатної людини. Музична співтворчість Бориса Грінченка і Василя Верховинця є однією з таких сторінок. Не випадковим було звернення В. Верховинця до поетичної творчості Бориса Грінченка – українського письменника, педагога, лексикографа, літературознавця, етнографа, історика, публіциста, громадського і культурного діяча. Композитор поклав на музику кілька творів Грінченка: «Бурхливая річка», «Сонечко», які ввійшли до збірки «Весняночка». Поетичність, художня виразність цих мелодій надихнула нас, викладачів та студентів Інституту мистецтв, до дослідження історії їх виникнення і створення сучасної інтерпретації, сьогодишнього прочитання цієї талановитої музики. Запис і монтаж звукової доріжки здійснювався у студії звукозапису Інституту мистецтв.

За спостереженням О. Олексюк, «... своєрідність кожної форми художньої діяльності полягає в тому, що вона розкриває свою естетичну функцію лише за умов взаємодії художника і публіки, що сприймає його творіння у разі спілкування» [1, 53].

Цікавою частиною мультимедійної експозиції музею став фільм «Київський період життя і діяльності Бориса Грінченка», котрий було створено творчою групою студентського наукового товариства спеціальності «Музичне мистецтво» Інституту мистецтв, які навчаються на спеціалізації «Режисер мультимедійних проєктів у музичному мистецтві». Фільм є дослідницьким проєктом, авторами його стали студенти 5 курсу: Павло Прітков, Таміла Шовкун, Анастасія Васильєва. Консультативну, технологічну та методичну допомогу надавали співробітники Центру мультимедійних технологій у мистецтві: О.М. Рибніков, О.М. Майстерських, К.О. Салан і завідувач науково-дослідної лабораторії грінченкознавства А.І. Мовчун.

Програмний засіб «Віртуальний музей Бориса Грінченка» є відкритою інформаційною системою, яка дозволяє наповнювати віртуальну експозицію новими цифровими матеріалами різних форматів: зображеннями, відео, музикою, графікою, анімацією, текстом. Мультимедійні форми представлення інформації стають важливим чинником художнього та естетичного впливу на глядача. Використання мультимедійних технологій надає можливість застосовувати нові форми культурно-історичної інформації, створює передумови для ознайомлення широкого загалу з видатними посталями української історії, стає репозитаріями для наукових досліджень у галузі національної культури.

Минуле і сьогодні, відчуття безперервності і взаємозв'язку часу стало важливим завданням проекту віртуального музею. Вплив ідей Бориса Грінченка на сучасне суспільне життя України стає запорукою актуальності для нас його діяльності, є вагомим свідченням історичної ролі видатної особистості.

Мультимедійний проект «Віртуальна екскурсія Музеєм Бориса Грінченка», розроблений співробітниками Центру мультимедійних технологій у мистецтві Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, став спробою впровадження інноваційних підходів у сучасному грінченкознавстві.

Література

1. Олексюк О. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посіб. // О. Олексюк, М. Ткач. / – К.: Знання України, 2004. – 264 с.
2. Моряхин В. Синтезированный музыкально-художественный проект как явление культуры рубежа XX–XXI веков: дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.09 / В.А. Моряхин. – СПб., 2009. – 172 с.